

Dit moment omvat heden, verleden en toekomst

Wanneer we zitten, wanneer we mediteren, is er wat de tijd betreft meer dan alleen maar de tijd die de klok aangeeft. Die tijd verloopt heel regelmatig en gestaag. Er is ook de tijd in onze beleving. Die kan soms sneller of langzamer gaan dan de kloktijd. De meditatie kan eindeloos lijken te duren of zo voorbij zijn.

Het verleden, de tijd die geweest is, hoeft in de beleving ook helemaal niet te zijn verdwenen. We kunnen vaak het verleden in meer of mindere mate voelen in het heden. En als we naar iemand kijken die we al lang kennen, 'zien' we diens verleden in het heden. En wanneer we onszelf zien in de spiegel, zien we ook ons verleden weerspiegelt.

We kunnen soms zelfs de toekomstige tijd al in het hier en nu ervaren. Iedereen heeft wel eens ervaren dat je al weet wat gaat gebeuren voordat het gebeurt is. Of dat je al weet wat iemand je gaat vragen, terwijl die persoon daar zelf nog niet aan gedacht heeft. Tijd heeft meer aspecten dan alleen maar in één richting voorbij gaan, van heden naar verleden.

Zo schrijft Zenmeester Dōgen in het hoofdstuk Uji (Japanse voor 'Zijn-tijd') in de Shōbōgenzō:

“We moeten begrijpen dat tijd niet alleen maar voorbij vliegt. Zij die niet begrijpen dat tijd ook Zijn is, denken dat tijd alleen maar voorbij gaat. De spil in dit alles is het volgende: alles wat bestaat in het gehele universum is verbonden met elkaar en is tegelijkertijd een individueel tijdsmoment. Omdat tijd Zijn is, is mijn Zijn tijd. Zijn-tijd heeft het kenmerk dat het voorbijkomt in een serie van momenten. Dat wil zeggen: het gaat van vandaag in een serie van momenten naar morgen; van vandaag gaat het in een serie van momenten naar gisteren, van gisteren gaat het in een serie van momenten naar vandaag; van vandaag gaat het in een serie van momenten naar vandaag; van morgen gaat het in een serie van momenten naar morgen” *

Dit klinkt wellicht diep filosofisch maar wat Dōgen hier schrijft heeft een directe betrekking op onze beleefde werkelijkheid. Wij zijn, wij bestaan, op geen ander moment dan dit moment. En in dit moment is niet alleen het nu aanwezig, dus het heden maar ook het verleden en de toekomst in een steeds wisselende samenstelling. Dit Zijn in dit nu staat niet op zichzelf, maar omvat ook altijd zowel het verleden en de toekomst. Met andere woorden, er is meer dan alleen maar wat de klok aangeeft.

Wanneer we de dingen proberen vast te houden of weg te duwen, dan beperken we ons Zijn tot alleen maar de kloktijd, de tijd die alleen maar voorbij gaat. En zo ook wanneer we vasthouden aan mentale dingen. Ons Zijn wordt dan in onze beleving een Zijn die tezamen met de tijd voorbij gaat. Echter, wanneer we in dit nu niets vastgrijpen noch wegduwen, dan bevrijden we ons Zijn van alleen maar die kloktijd en wordt ons Zijn werkelijk vol van alle tijden: het nu, het verleden en de toekomst. In de beleving van dit Zijn stroomt de tijd vrijelijk. Die tijd vliegt niet voorbij noch vliegt ons Zijn voorbij.

Wij bestaan, zoals Dōgen schrijft, in totale verbondenheid met alles in dit universum en alles heeft zijn tijd die zich in zijn totaliteit laat gelden in dit moment zoals het is. Dus verzacht en ontspan in dit moment zoals het is. Alles komt goed. En ik bedoel niet dat het

noodzakelijkerwijs goed komt in de kloktijd. Het komt goed wanneer we ons durven toe te vertrouwen aan alle tijd in dit moment zoals het is, wanneer we onszelf durven toe te vertrouwen aan alle tijd die 'dit moment zoals het is' leven geeft.

* * * * *

Eerw. Baldwin Schreurs
Zondag 28 januari 2024

*) Uit: Shōbōgenzō, The Eye and Treasury of the True Law. Vertaling Kōsen Nishiyama (1975)
Shōbōgenzō, The True Dharma-Eye Treasury Volume I. Vertaling Gudo Wafu Nishijima and Chodo Cross (2009)